

Sygn. akt III AUa 2054/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSA Tadeusz Szweda
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2019 r. w Katowicach

sprawy z odwołania B. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek apelacji ubezpieczonej B. W.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 5 lipca 2018 r. sygn. akt VIII U 1774/18

1. **oddala apelację,**

2. **zasądza od ubezpieczonej B. W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA T.Szweda
Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2054/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 lipca 2018r. Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił odwołanie ubezpieczonej B. W. od decyzji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 29 marca 2018r., stwierdzającej, że B. W. podlega ustawodawstwu polskiemu w okresie od 1 marca 2012r. do 31 sierpnia 2017r.

W uzasadnieniu przedstawionej decyzji organ rentowy podał, że pismem z 27 stycznia 2014r. ustalił, iż ubezpieczona od 1 marca 2012r. w zakresie zabezpieczenia społecznego podlega ustawodawstwu brytyjskiemu, lecz właściwa instytucja brytyjska wniosła zastrzeżenia do tak ustalonego ustawodawstwa, twierdząc, że nie można potwierdzić fizycznej obecności ubezpieczonej w Zjednoczonym Królestwie od 1 marca 2012r. Stąd organ rentowy w piśmie z 15 grudnia 2016r. ustalił, że od 1 marca 2012r. w zakresie zabezpieczenia społecznego dla ubezpieczonej jest właściwe ustawodawstwo polskie i następnie wydał decyzję zaskarżoną.

Sąd Okręgowy ustalił, że odwołująca B. W. od 10 sierpnia 2009r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą w Polsce pod nazwą PHU (...) B. W. z siedzibą w K..

Pismem z 27 stycznia 2014r. organ rentowy poinformował odwołującą, że od 1 marca 2012r. podlega ona ustawodawstwu brytyjskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w sytuacji, gdy od 1 marca 2012r. do 9 września 2012r. świadczyła pracę dla przedsiębiorstwa (...) LTD. oraz od 10 września 2012 r. świadczy pracę dla przedsiębiorstwa (...) LTD. w W..

Jednocześnie organ rentowy wskazał, że ustalenie brytyjskiego ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i może zostać unieważnione m.in. w przypadku, gdy instytucja ubezpieczeniowa miejsca wykonywania pracy lub instytucja właściwa będzie miała istotne zastrzeżenia co do określonego przez ZUS ustawodawstwa właściwego. Ustalenie ustawodawstwa stanie się ostateczne w ciągu dwóch miesięcy od poinformowania o tym fakcie właściwej instytucji brytyjskiej, jeżeli nie zgłosi ona zastrzeżeń do tak ustalonego ustawodawstwa.

Zastrzeżenia do tak ustalonego ustawodawstwa złożyła właściwa instytucja brytyjska. Pismem z 11 marca 2014r. instytucja ta - H. R. & C. N.(...)- zwróciła się do odwołującej o złożenie dodatkowych wyjaśnień, a następnie w piśmie z dnia 20 czerwca 2016r. ostatecznie wskazała, że nie może potwierdzić fizycznej obecności odwołującej w Zjednoczonym Królestwie od 1 marca 2012r. oraz że nie został wystawiony dla wyżej wymienionej żaden dokument A1.

Na podstawie powyższego, pismem z 15 grudnia 2016r. organ rentowy ustalił, że od 1 marca 2012r. w zakresie zabezpieczenia społecznego właściwym dla ubezpieczonej jest ustawodawstwo polskie.

W dniu 2 lutego 2018r. ubezpieczona wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o wydanie decyzji ustalającej właściwe ustawodawstwo w okresie od 1 marca 2012r. do 31 sierpnia 2017r.

W rozpoznaniu tego wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Przed Sądem Okręgowym w Gliwicach toczyło się postępowanie z odwołania ubezpieczonej od decyzji z 14 kwietnia 2017r., którą organ rentowy stwierdził, że ubezpieczona B. W. od 1 września 2011r., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu.

Nieprawomocnym wyrokiem z 9 lutego 2018r., w sprawie o sygn. VIII U 1004/17, Sąd oddalił odwołanie ubezpieczonej od tej decyzji.

W uzasadnieniu Sąd ten wskazał, że w przypadku ubezpieczonej nie zachodzi konkurencja tytułów do podlegania ubezpieczeniom: z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie Polski oraz pracy na podstawie umowy o pracę na terenie Wielkiej Brytanii i Słowacji (praca na terenie Słowacji przed 1 marca 2012r.), gdyż instytucje ubezpieczeniowe tych państw stwierdziły ostatecznie, że brak jest podstaw do objęcia odwołującej ubezpieczeniami słowackimi i brytyjskimi z tytułu wykonywania pracy najemnej na terenie Wielkiej Brytanii i Słowacji.

Dokonując rozważań prawnych, Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 11 ust. 1 i 3, art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L z 30 kwietnia 2004r. Nr 166/1 ze zm.) i art. 16 i art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L z 30 października 2009r. Nr 284/1 ze zm.) uznając, że prawidłowo organ rentowy przyjął, że w niniejszej sprawie właściwe jest ustawodawstwo polskie.

Sąd ten podkreślił, że zgodnie art. 11 ust. 1 i ust. 2 pkt a rozporządzenia WE Nr 883/2004, regułą jest podleganie przez pracownika ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Dodał także, iż na osobach objętych art. 13 rozporządzeniem nr 883/2004, w związku z treścią jego art. 13 ust. 5, spoczywają obowiązki informacyjne, których wykonanie może mieć znaczenie dla nabycia i realizacji prawa do określonych świadczeń. Procedura dotycząca stosowania art. 13 została określona w art. 16 rozporządzenia wykonawczego. W ocenie Sądu okręgowego dokumentem potwierdzającym podleganie ustawodawstwu danego państwa jest „zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej” wydane na formularzu A1.

W celu uzyskania tego zaświadczenia, należy zwrócić się z wnioskiem do właściwej instytucji, która poświadczy, w jakim okresie i na jakiej podstawie ma zastosowanie dane ustawodawstwo.

W ocenie tegoż Sądu, w niniejszej sprawie nie będzie miał zastosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, gdyż nie zachodzi w przypadku odwołującej B. W. konkurencja tytułów do podlegania ubezpieczeniom: z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie Polski (praca na własny rachunek) oraz pracy na podstawie umowy o pracę na terenie Wielkiej Brytanii (praca najemna w rozumieniu przepisów w/w rozporządzenia). Sąd okręgowy wskazał bowiem, że właściwa instytucja ubezpieczeniowa Wielkiej Brytanii stwierdziła ostatecznie, że brak jest podstaw do objęcia odwołującej ubezpieczeniem brytyjskim z tytułu wykonywania pracy najemnej na terenie Wielkiej Brytanii.

Sąd ten podniósł przy tym, że w świetle przepisów wspólnotowych stanowisko właściwej instytucji ubezpieczeniowej danego państwa stanowi podstawę do objęcia danej osoby systemem zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego. Instytucja ta bada czy spełnione są warunki do objęcia wnioskodawcy systemem zabezpieczenia społecznego danego kraju. Polska instytucja ubezpieczeniowa, tj. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ani też sądy nie mają kompetencji do badania istnienia stosunku pracy, stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim Unii.

Zatem - jak podał Sąd Okręgowy - stanowisko właściwej instytucji brytyjskiej, która nie stwierdziła podstaw do objęcia ubezpieczonej ustawodawstwem brytyjskim, jest dla organu rentowego, jak i dla Sądu wiążące.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w punkcie 1 wyroku, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie oddalił.

O kosztach procesu Sąd ten orzekł na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. w związku

z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., poz. 1804 ze zm.).

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia B. W. wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

W uzasadnieniu apelacji skarżąca podniosła, iż podnoszona przez organ rentowy kwestia odmowy wydania druku A1 odwołującej nie ma znaczenia, gdyż druk ten pełni rolę materialno - techniczną. Nadto w przypadku pracy najemnej na terenie tylko jednego kraju unijnego powoduje ex lege brak możliwości wydania takiego druku jak również ustalenia tymczasowego ustawodawstwa w myśl cytowanych w wyroku pierwszej instancji przepisów unijnych. Jest zatem oczywiste, że (...) odmówił wystawienia druku A1 dla odwołującej, bowiem uznał, że odwołująca nie była oddelegowana do pracy w Polsce. Ponadto skarżąca podniosła, iż postępowanie dotyczące stwierdzenia istnienia bądź nie firmy w Wielkiej Brytanii odbywa się przed innym organem, mającym przymiot sądowy. (...) nie dokonuje w zakresie faktycznego funkcjonowania firm żadnych ustaleń poza stwierdzeniem prawidłowości odprowadzania składek na ubezpieczenia zdrowotne i podatków. Wykładnia językowa art. 13 ust. 3 rozporządzenia Rady i Parlamentu (UE) nr 883/2004 jednoznacznie wskazuje na to, że procedura ustalania dla mnie obowiązującego ustawodawstwa była błędnie zastosowana przez ZUS. Zdaniem apelującej, jako, że polski tekst w/w rozporządzenia może wprowadzać w błąd poprzez użycie słowa praca z odpowiednią przydawką, co organ rentowy interpretuje w taki sposób, że zarówno praca najemna, jak i działalność gospodarcza (praca na własny rachunek) wypełnia dyspozycję art. 13 ust. 3 in fine w/w rozporządzenia, posługuje się wersją anglojęzyczną. Według skarżącej, widać wyraźnie, że w przypadku wykonywania działalności gospodarczej na terenie jednego państwa członkowskiego oraz pracy najemnej na terenie innego państwa członkowskiego podleganie ubezpieczeniom społecznym nie jest sporne pomiędzy „konkurującymi systemami”, jak wywodzi w wielu sprawach ZUS, ale podlega łącznikowi miejsca pracy najemnej. Dopiero w przypadku wykonywania pracy najemnej na terenie dwóch lub więcej krajów członkowskich można mówić o zastosowaniu mechanizmu określonego u. 1 w/w przepisu Rozporządzenia nr 883/2004. Jako że chodzi o okresy ubezpieczeniowe zaległe Organ rentowy winien wystąpić do (...) o nadesłanie formularza E-104. Druk ten wydawany jest wyłącznie na wniosek zainteresowanej instytucji. Służy do wymiany informacji o przebytych okresach ubezpieczenia między zainteresowanymi instytucjami państw członkowskich UE/EFTA. Formularz E-104 nie jest wydawany na wniosek osoby zainteresowanej. Tak więc ZUS od początku zastosował błędny tok postępowania, który najprawdopodobniej wprowadził zamęt w (...) i brak zrozumienia intencji polskiego organu. Ponadto zaskarżona decyzja obejmuje okres do 2017r., chociaż nie były dokonane żadne ustalenia co do okresu po 11 marca 2014r. W związku z powyższym uchylenie jedynie wyroku Sądu I instancji mija się z celem - błędnie prowadzonego od samego początku, nie da się sanować w odwołaniu. Ponadto skarżąca wskazała, iż organ rentowy nie ma kognicji, co do samodzielnego rozstrzygnięcia doniosłości pracy wykonywanej w innym kraju unijnym. Tymczasem dokonał takiego rozstrzygnięcia poprzez quasi postępowanie wyjaśniające, do czego uprawniony nie jest.

Następnie w piśmie procesowym złożonym w dniu 27 marca 2019r. ubezpieczona wniosła o wystąpienie z pytaniem prejudycjalnym do (...) dotyczącym roli i znaczenia druku A1 wobec całkowicie zróżnicowanego traktowania go przez organ rentowy oraz podawania wzajemnie wykluczających się powodów jego wystawienia.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniosł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Motywuując swoje stanowisko, organ rentowy podniósł, iż nie można zgodzić się z zarzutem ubezpieczonej, iż w sprawie należy stosować angielską wersję brzmienia art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 i to w tłumaczeniu przyjętym przez ubezpieczoną. Organ rentowy wskazuje na zapis art. 4 rozporządzenia nr 1 w sprawie określenia systemu językowego Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, (Dz.U.UE L z dnia 6 października 1958r., z późn. zm.), zgodnie z którym rozporządzenia i inne dokumenty powszechnie obowiązujące sporządza się w językach urzędowych. Natomiast w art. 1 wymienionego rozporządzenia wskazano, że językami urzędowymi i językami roboczymi instytucji Unii są języki: angielski, bułgarski, chorwacki, czeski, duński, estoński, fiński, francuski, grecki, hiszpański, irlandzki, litewski, łotewski, maltański, niemiecki, niderlandzki, polski, portugalski, rumuński, słowacki, słoweński, szwedzki, węgierski i włoski.

Ponadto niezależnie od powyższego - zdaniem organu rentowego - z art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) 883/2004 wynika, że dla jego zastosowania niezbędnym jest wystąpienie sytuacji zbiegu związanego z wykonywaniem przez daną osobę zarazem pracy i działalności gospodarczej w różnych państwach członkowskich. Ponieważ - jak wykazane zostało w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji - B. W. nie została uznana przez instytucję brytyjską za osobę podlegającą ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania pracy na terenie Wielkiej Brytanii,

co skutkowało odmową wydania w stosunku do niej zaświadczenia A1, to przy braku zbiegu tytułów do ubezpieczenia społecznego jedynym tytułem do objęcia odwołującej obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym jest prowadzona przez odwołującą działalność gospodarcza na terenie Polski według ustawodawstwa polskiego. Organ rentowy podniósł również, że oceny ważności stosunków pracowniczych rodzących na terenie danego państwa Unii obowiązek ubezpieczenia społecznego dokonuje właściwy terytorialnie organ, w tym przypadku - H. R.&C. N. (...)i czyni to w oparciu o przepisy obowiązujące na terenie tego państwa. Wbrew zarzutom apelacji, H. R.&C. N. (...)

nie rozstrzygała o bycie prawnym spółki zatrudniającej skarżącą, lecz - zgodnie z swoją kompetencją - o ważności stosunku pracowniczego rodzącego na terenie Anglii obowiązek ubezpieczenia społecznego. Organ rentowy podniósł także, iż ZUS, jak również kontrolujący go w ramach postępowania odwoławczego sąd, nie ma legitymacji do oceny ważności stosunków prawnych zaistniałych za granicą i ich wpływu na podleganie właściwemu miejscowo prawu ubezpieczeń społecznych, będąc w tym zakresie związanym rozstrzygnięciem instytucji właściwej. Stąd całkowicie niezasadnym jest zarzut, jakoby ZUS

i Sąd pierwszej instancji samodzielnie rozstrzygnął o doniosłości pracy apelującej wykonywanej w innym kraju Unii, w sytuacji, gdy z treści uzasadnienia Sądu Okręgowego w Gliwicach wynika wyraźnie, że w tym zakresie zarówno organ rentowy, jak i sąd były związane stanowiskiem - H. R.&C. N.(...) wyrażonym ostatecznie w piśmie z 20 czerwca 2016r.

Zatem, wbrew twierdzeniu apelującej, rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji

nie wiązało się z naruszeniem kognicji sądu w zakresie oceny wykonywania, czy też nie przez odwołującą pracy na terenie Wielkiej Brytanii. Skoro zaś nie było wątpliwości pomiędzy instytucją polską a brytyjską, co do podlegania przez odwołującą ustawodawstwu jednego

z państw, to nie zachodziła konieczność wszczynania procedury uzgodnieniowej. Zawarcie wspólnego porozumienia, przewidzianego przez przepisy koordynacyjne, byłoby uzasadnione tylko w sytuacji sporu między tymi instytucjami, a taka sytuacja w sprawie nie wystąpiła.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji jako własne, uznał, że apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Bezpodstawne są zarzuty skarżącej odnoszące się do naruszenia prawa materialnego. Analizę zasadności zarzutów należy rozpocząć od stwierdzenia, iż - jak trafnie wskazuje organ rentowy - z przepisu art. 1 rozporządzenia nr 1 w sprawie określenia systemu językowego Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, zmienionego rozporządzeniem

nr 517/2013, wszystkie wyliczone w tym przepisie języki urzędowe Unii (w tym również język polski) stanowią autentyczne języki aktów, w jakich akty te zostały zredagowane.

Z tego wynika, że wszystkim wersjom językowym danego aktu Unii należy zasadniczo przypisać tę samą wartość. Zgodnie zaś z art. 4 cytowanego rozporządzenia nr 1, rozporządzenia i inne dokumenty powszechnie obowiązujące sporządza się w językach urzędowych. Zatem zasadnym było wykorzystywanie przywołanych wyżej tekstów prawa unijnego w wersji opublikowanej w języku polskim.

Zatem, odnosząc się do zgłoszonego żądania, przypomnieć należy, iż z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku wynika, że skarżąca ustalenie jako właściwego ustawodawstwa brytyjskiego wiąże z podjęciem i kontynuacją zatrudnienia w Wielkiej Brytanii w okresie od 1 marca 2012r. do 31 sierpnia 2017r.

Tymczasem od dnia 1 maja 2010r., kiedy rozporządzenie (EWG) nr 1408/71 zostało zastąpione przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004

z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 2004.166.1 - dalej nazywanego rozporządzeniem podstawowym), kluczową zasadą koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej, zakładającą rzeczywiste istnienie konkurencyjnych tytułów ubezpieczenia, jest podleganie ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego (art.11). Z zasady tej wynikają dyrektywy postępowania dla instytucji państw członkowskich oraz organów odwoławczych regulowane przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia

16 września 2009r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 2009.284.1 - dalej nazywanego rozporządzeniem wykonawczym).

Wobec powyższego, opisana w treści art. z art. 16 rozporządzenia wykonawczego procedura uzgodnień między instytucjami państw członkowskich dotyczących stosowania

art. 13 rozporządzenia podstawowego, toczy się w istocie bez udziału osoby, która wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich. Kończy się zaś poinformowaniem zainteresowanego przez instytucję właściwą państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone, jako mające zastosowanie, o tym, które ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2017r., III UK 50/16).

W tych okolicznościach, przedmiotem decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako instytucji państwa członkowskiego, w którym osoba, która wykonuje pracę najemną

i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, ma miejsce zamieszkania (po przeprowadzeniu procedury uzgodnień między instytucjami państw członkowskich dotyczących stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego) powinno być, zgodnie

z zasadą terytorialności przyjętą w art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego i art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, nie tyle wskazanie ustawodawstwa właściwego, bo czyni to - zgodnie z art. 16 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego - instytucja właściwa (której ustawodawstwo zostało tymczasowo

lub ostatecznie określone), lecz będące następstwem tego określenia ustalenie,

że po określonym w decyzji dniu do wymienionej osoby nie ma zastosowania polski system zabezpieczenia społecznego. Odnosząc się wprost do wniosku apelacji o ustalenie ustawodawstwa brytyjskiego, podnieść należy, iż instytucja miejsca zamieszkania może wydać decyzję, że ustala ustawodawstwo właściwe jej państwa członkowskiego, albo decyzję stwierdzającą, że ustawodawstwo jej państwa nie jest właściwe (tak: Krzysztof Ślebzak, Ustalenie ustawodawstwa tymczasowego na podstawie rozporządzeń 883/2004 oraz 987/2009, PiZS 2014 nr 7).

Z przywołanej wyżej, a ujętej w treści art. 11 ust. rozporządzenia podstawowego, zasady terytorialności wynika, że nie jest dopuszczalna - do czego w istocie zmierza skarżąca w odwołaniu i apelacji - ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim

przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013r., II UK 333/12).

Jednocześnie trzeba pamiętać, że gdy - tak jak w niniejszej sprawie - obie instytucje państw członkowskich dojdą do wspólnego porozumienia, to ma ono decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich (ewentualnie uniknięcia sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu), a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego ze względu na wysokość składek. Konkludując powyższy wywód wskazać należy, że wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego oznacza poddanie tej kwestii procedurze przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego, której efektem jest wspólne porozumienie państw członkowskich, zapobiegające podwójnemu (lub wielokrotnemu) podleganiu ubezpieczeniu społecznemu albo nieobjęciu ubezpieczeniem

w żadnym państwie członkowskim. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 27 września 2016r. (I UZ 14/16) oraz z dnia 13 listopada 2018r. (II UK 473/17), trafnie wskazał,

iż wyznaczone zakresem art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego obowiązki instytucji właściwej miejsca świadczenia pracy (w tym przypadku brytyjskiej) sprowadzają się

do udzielenia (także z własnej inicjatywy) stosownych wyjaśnień i przedstawienia swojego stanowiska (opinii) odnośnie do ustawodawstwa właściwego. Ani przepisy rozporządzenia wykonawczego, ani też decyzja Nr A1 Komisji Administracyjnej nie stawiają bowiem w tym zakresie żadnych wymagań formalnych, w szczególności nie wymaga się wydania przez instytucję właściwą miejsca wykonywania pracy najemnej formalnej decyzji w indywidualnej sprawie.

Opinia ta może więc przybrać postać pisma (informacji), stąd dla oceny,

czy przedstawione w nim stanowisko ma zastosowanie do indywidualnej sytuacji zainteresowanego występującego z wnioskiem o ustalenie ustawodawstwa, ważna jest jego (pismo z dnia 20 czerwca 2016r. - w aktach organu rentowego dołączonych do akt tut. Sądu

o sygn. III AUa 1802/18) treść. Ponadto podkreślić należy, iż również wspólnemu porozumieniu, o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, ustawodawca unijny nie nadał jakiegóż instytucjonalnej formy. Natomiast gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich albo zapobieżenie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu, a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego

(np. ze względu na wysokość składek). Zatem, z punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa

w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem tylko w jednym państwie członkowskim. Wprawdzie odbywa się to z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia podstawowego zawierającego normy kolizyjne, ale nie oznacza to, że zainteresowany może w oparciu o nie kwestionować przed organem jednego państwa członkowskiego (miejsca zamieszkania) wspólne porozumienie, a właściwie weryfikować stanowisko zajęte przez drugie państwo członkowskie (miejsca wykonywania pracy najemnej) o nieistnieniu w tym państwie ważnego tytułu ubezpieczenia, żądając ustalenia wybranego przez siebie ustawodawstwa.

Wypada przy tym zauważyć, iż jeśli intencją zainteresowanej jest uzyskanie potwierdzenia podlegania wskazanemu przez niego ustawodawstwu, to temu służy wniosek

o wydanie poświadczenia na formularzu A1, którego podstawę stanowi art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. Wówczas ocena takiego żądania należy do organów

i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo miałoby być zastosowane (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017r., II UK 248/16). Ubezpieczona nie wykazała, że dysponuje aktualnym stosownym (obejmującym sporny okres) formularzem A1 (formularzem E 101) wydanym przez brytyjską instytucję. Legitymowanie się poświadczeniem na formularzu A1 o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w państwie członkowskim miejsca wykonywania pracy najemnej nie może

być zatem ignorowane przy ustaleniu ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego (zob. art. 5 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego) i dopiero jego wycofanie lub uznanie za nieważne, po ponownym rozpatrzeniu podstaw jego wydania, umożliwi ustalenie ustawodawstwa państwa członkowskiego miejsca zamieszkania. Jeśli natomiast chodzi o dokument w postaci poświadczenia rejestracji systemie ubezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego, to jest on tylko dowodem zgłoszenia do ubezpieczenia, które samo w sobie z całą pewnością nie przesądza o istnieniu ważnego tytułu do objęcia ubezpieczeniem. W świetle przedstawionych wyżej okoliczności, Sąd drugiej instancji nie widział potrzeby wystąpienia z pytaniem prejudycjalnym o treści zaproponowanej przez skarżącą.

Należy w związku z tym zważyć, że tytuł ubezpieczenia społecznego osób prowadzących działalność gospodarczą w Polsce powstaje z mocy ustawy, więc decyzje dotyczące objęcia określonym ubezpieczeniem społecznym mają charakter deklaracyjny. Podkreśla się jednak, że ich wydanie wywołuje określony w nich skutek w czasie, co prowadzi do powstania gwarancyjnego stosunku prawnego, w trakcie którego podmiot decyzji staje się podmiotem praw i obowiązków w zakresie ubezpieczenia społecznego.

Pismo brytyjskiej instytucji z dnia 20 czerwca 2016r. w sposób jasny i dostateczny prezentowało zajmowane przez nią stanowisko, co oznacza, iż procedura konsultacji osiągnęła zamierzony cel i brak było podstaw do zwieszenia - toczącego się z udziałem ubezpieczonej - postępowania przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, a następnie przed właściwym Sądem Okręgowym. Odnosząc się zaś do zawartego w apelacji wniosku dowodowego, podnieść trzeba, iż z treści przepisu art. 217 § 3 k.p.c. jednoznacznie wynika uprawnienie sądu do pominięcia każdego wniosku dowodowego, który nie ma już znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Natomiast, zgodnie z art. 227 k.p.c., przedmiotem dowodu mogą być wyłącznie ściśle oznaczone fakty i to posiadające walor istotności dla rozstrzygnięcia sprawy. Odwołując się zatem do przedstawionych wyżej rozważań, wobec istnienia dowodów z dokumentów pozwalających na ocenę rezultatów procedury konsultacji ustawodawstwa właściwego, Sąd drugiej instancji oddalił zawarte w apelacji wnioski dowodowe, uznając, że nie mają one znaczenia dla niniejszej sprawy.

Reasumując, Sąd drugiej instancji uznał, że apelacja jest bezzasadna i na mocy art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

O kosztach postępowania Sąd ten orzekł po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., poz. 1804).

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA T.Szweda
Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR